

Listershuvud-Hanö

Id.nr.	KA0014
Län	Blekinge
Naturtyp	Kust och skärgård
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-xx-xx
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakten Listerhuvud-Hanö är beläget i norra Hanöbukten i Sölvesborg kommun. Området sträcker sig öster om Listerhuvud och omger Hanö samt ett antal mindre öar och skär. Området omfattar en areal på 7462 hektar, varav 7442 hektar täcks av vatten. Botten består av olika substratklasser¹ (K1, K2, K3, K5 och K8). Den framträdande substratklassen är heterogena bottenar som domineras av sand med inslag av grovsand och grus (K3; 46%). En stor del av botten utgörs även av heterogena hårbottenar med block samt stora och små stenar (K2; 43%). Värdetraktens botten har även få inslag av homogena finsandbottenar (K5; 8%), homogena mjukbottenar (K8; 3%) och hårbottenar dominerade av homogen håll med inslag av block och stora stenar (K1; 1%). Värdetraktens största djup är 39,5 meter.

NATURVÄRDEN

Värdetrakten omfattar *rev (1170)*, vilken är en hotad (sårbar) naturtyp enligt HELCOM och utpekat habitat inom Art- och habitatdirektivet. Området omfattar även naturtypen *skär och små öar (1620)* vilken har en otillfredsställande bevarandestatus inom Natura 2000.

Området präglas av en relativt hög naturlighet och höga naturvärden. Större delen av naturvärdena är belägna en bit ut från land samt på djupt vatten och utgör därmed en underrepresenterad livsmiljö i det befintliga nätverket av marina skyddade områden. De högsta naturvärdena förekommer främst vid revmiljöerna runt Hanö och Malkvarn. Här är artrikedomen särskilt hög. Revmiljöerna domineras av blåmusslor och rödalger, framförallt fjäderslick och kräkel. På revmiljöerna förekommer även andra karakteristiska arter för naturtypen, såsom blås- och sågtång, havstulpaner och hydroider (Hydrozoa). Större delen av blåmusselreven har en täckningsgrad på minst 25 procent och fungerar som ett komplext, tredimensionellt mikrohabitat i vilket många arter finner livsmiljöer, såsom olika arter av fisk, havsmaskar och små kräftdjur. Områdets blåmusselrev fungerar även som viktiga födosöksområden för fisk, framförallt plattfisk som piggvar och skrubbskädda, som i Östersjön är beroende av blåmussla som föda.

Både blås- och sågtång är vanligare kring Hanö och Malkvarn än vid fastlandskusten. Vid vissa områden runt Hanö påträffas tångbälten med minst 25% täckningsgrad. Tångbältena kring Hanö består i de grundaste delarna främst av blåstång, men i några områden växer båda tångarterna tillsammans. På Hanös södra del, som är särskilt exponerad, dominerar sågtång.

¹ [Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

Tångbältena kring Hanö förekommer främst ner till 2–3 meters djup med undantag för fläckvisa bestånd av sågtång som kan uppnå täckningsgrader på 25% eller mer ner till 4 meters djup eller mer.

Förekomsten av fisk är anmärkningsvärd, särskilt runt Hanö och Malkvarn. Fisksamhället domineras framförallt av marina arter såsom sill, skrubbskädda, piggvar, oxsimpa, svart smörbult och kusttobis. I de mindre vågexponerade områden längs kusten förekommer även ål och små individer av abborre. Historiskt har området varit betydande för torsk men på grund av överfiske har populationen kollapsat. Ett fåtal torskar har observerats under de senaste årens inventeringar vilket kan tyda på en försiktig återhämtning.

Kring Hanö och Malkvarn ligger ett antal mindre öar och skär som oftast endast består av stora kala stenar. Här kan vilande sälur observeras. Dessa miljöer tillsammans med de grunda musselområdena utgör även viktiga rast- och födosöksområde för dykänder som ejder och alfågel, arter vars bestånd minskat kraftigt de senaste decennierna. Ejdern och den övervintrande alfågelpopulationen är starkt hotade enligt nationell rödlistan. Hanöbukten är Blekinges viktigaste område för alfågel och utgör en essentiell övervintringslokal för arten. Hanöbukten är även ett av de viktigaste områden för Östersjötumlare, vars population bedöms som akut hotad enligt den nationella rödlistan och HELCOM.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Marina skyddade områden är inte ensamma tillräckliga för att bevara den biologiska mångfalden och viktiga ekosystemtjänster i våra hav. De skyddade områdena utgör särskilt viktiga livsmiljöer och spridningskärnor för växt- och djurarter, men de ekologiska förutsättningarna i omgivande landskap har stor betydelse för konnektiviteten och påverkar därmed nätverket av marina skyddade områden och dess långsiktiga funktion för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster.

Konnektivitet handlar om organismernas förmåga till spridning. Eftersom spridningsavståndet varierar mycket mellan olika arter och ofta även mellan olika livsstadier av en art måste man betrakta konnektiviteten på många olika skalor, mellan områden och inom områden. Marina däggdjur och fåglar har i allmänhet så stor spridningsförmåga att populationerna kan upprätthålla kontakten mellan olika områden inom samma havsbassäng. Emellertid finns det funktionella spridningsbarriärer mellan populationer av knubbsäl och tumlare i olika delar av Sveriges havsområde, vilket påverkar behovet av att skydda populationerna och deras viktigaste uppehållsområden.

Värdetrakten Listerhuvud-Hanö utgör en del av en kontinuerlig kuststräcka med likartad miljö, vilket talar för god konnektivitet för kustlevande organismer. Eftersom värdetrakten vetter mot öppet hav och till stor del är belägen långt ut från land erbjuder området även exponerade miljöer med olika djup. Detta resulterar i många olika livsmiljöer med god konnektivitet. De marina miljöerna runt Hanö och Malkvarn är belägna långt ut från land och är omgivna av djupt vatten med en botten under den fotiska zonen. Detta innebär att de organismer som förekommer i dessa områden betraktas som relativt isolerade. Exempelvis har flertalet makrofyter, dvs alger och kärlväxter, en relativt liten spridningsförmåga. Även många kustlevande fiskarter som skulle kunna finnas i dessa utsjöområden saknas på grund av att där saknas lämpliga rekryteringsmiljöer med grunda skyddade vikar eller vattendrag. Värdetrakten Listerhuvud-Hanö överlappar kustvattenförekomsterna Hanöbuktens kustvatten och Västra Blekinge

skärgårds kustvatten. Statusen, med avseende på konnektivitet, är bedömd till god i Hanöbukts kustvatten och hög i Västra Blekinge skärgårds kustvatten då det inte förekommer en betydande bristande konnektivitet i ytvattenförekomsternas grunda vattenområde (0–15 meter). Statusklassningen baseras på en modellering av fysisk påverkan i svenska kustvatten. Påverkansfaktorer som ingår i modellen är bland annat pirar, vågbrytare, utfyllnader och erosionsrisk (KustHYMO förvaltningscykel 3, 2017–2021).

Det förekommer många varierande övergångsmiljöer mellan land och kustvatten som bidrar till positiva synergieffekter. Exempelvis finns det ett stort våtmarksområde på Listershuvud (6 km SO Mjällby) i direkt anslutning till värdetrakten samt några mindre våtmarker på Hanös södra del. Kustnära våtmarker är viktiga för bland annat vattenrening, vattenreglering, klimatreglering och biologisk mångfald. Den vattenreglerande funktionen leder till minskad risk för översvämningar samt resiliens mot torka. Våtmarker utgör spridningskorridorer för många växt- och djurarter och sammanfaller ofta med områden i havet som är särskilt lämpade för fiskrekrytering.

De intilliggande terrestra områdena omfattar även stora ytor av strandnära gräsmarker som omfattar många känsliga och ovanliga växter. Dessa miljöer gynnar en mängd olika insektsarter och utgör därmed viktiga häcknings- och födosöksområde för fågel. Denna typ av övergångsmiljö fyller även en rad funktioner såsom vattenrening och vattenreglering, vilket ger skydd mot översvämning. Våröversvämmade stränder kan fungera som viktiga lekområden för fisk, såsom gädda och braxen.

Listershuvud och Hanö utgörs av omfattande bok- ek- och avenbokdominerande ädellövskogar. Här finns två av Sveriges areellt största avenboksskogar. Övergången mellan skog och vatten är viktig för transport av näringsämnen från odlad mark. Dessutom transporteras organiskt material och insekter mellan dessa naturvärden vilken kan vara en potentiell källa till föda för många fiskarter. Den biologiska mångfalden är ofta stor i denna övergångszon.

NUVARANDE ANVÄNDNING

312 hektar (4%) är befintliga naturreservat (Listershuvud och Hanö). Större delen/hela området utreds som nationalpark.

25 hektar (<1%) är biotopskyddsområde (Malkvarn).

86 hektar (1%) är strandskydd.

239 hektar (3%) är utpekade Natura 2000-områden vilka ingår i habitatdirektivet SCI.

268 hektar (4%) är fredningsområde (Mörrumsån Område C, särskilda föreskrifter).

415 hektar (6%) är utpekade riksintresse för naturvård (Listerlandet-Hanö, NK4).

5901 hektar (79%) är utpekade riksintresse för yrkesfisket (Hanö-Mörrum, RIYF70). Området utnyttjas som fångstområde för plattfisk och ål.

3918 hektar (53%) är utpekade riksintresse för sjöfart. Området omfattas av en befintlig farled (Hanöbukten - Farleder till Karlshamn och Stilleryd, farledsnummer 24).

2318 hektar (31%) är utpekade riksintresse för Försvarsmakten (Hanö/Torhamn, TM0306). Området används som sjöövningsområde.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster kan definieras som direkta och indirekta naturvärden som bidrar till människors välbefinnande. Denna marina värdegräns tillhandahåller en mängd olika direkta ekosystemtjänster som bland annat:

Försörjande ekosystemtjänster

- Livsmedel (fisk, skaldjur, alger)
- Habitat för marina organismer
- Häckningsplats, övervintringslokal samt rast- och födosöksområde för fågel

Kulturella ekosystemtjänster

- Naturupplevelser
- Dykning/snorkling/kanot/kajak/segling/båt/övriga vattensporter
- Fiske
- Turism

Reglerande ekosystemtjänster

- Klimatreglering genom lagring av kol och näring i undervattensvegetation och bottenorganismer
- Klimatreglering genom vattenrening och vattenreglering i våtmarker och strandängar
- Vattenrening och förbättrat siktdjup genom filtrerande musslor
- Stabilisering av sedimentbotten och minskad erosion genom undervattensvegetation och musslor

Övriga ekosystemtjänster

- Kosmetika, hälsoprodukter och naturmediciner (alger)

UTMANINGAR

Kustområden har generellt höga naturvärden men sammanfaller ofta med områden som berörs av mänskliga verksamheter. Nedan följer verksamheter/påverkansfaktorer och storskaliga miljöproblem som kan ha negativ påverkan på värdegränsens naturvärden och ekosystemtjänster:

Fysisk exploatering/omstrukturering

- Konstruktioner i vatten (t.ex. broar, vägbankar, bryggor, hamnar, pirar, utfyllnader, vågbrytare)
- Strandfodring och erosionsskydd
- Dumpning av muddermassor

Energiproduktion och materialutvinning

- Etablering av vindkraft, konstruktion och uppförande
- Produktion av vindenergi, driftsfas
- Utvinning av sand och sten

Transport och sjöfart (inklusive kablar)

- Sjötrafik
- Kablar och rörledningar
- Muddringar och breddningar (sprängning, grävning) för sjöfartsleder

**Mänskliga aktiviteter
(rekreation, militära övningar
m.m.)**

- Friluftsbåtar och båtliv, friluftsliv
- Muddring och dumpning för fritidsbåtar
- Forskning och undersökningar
- Militär verksamhet

Jakt och fiske

- Pelagiskt fiske (kommersiellt)
- Bottentrålning (kommersiellt)
- Bottensatta fiskeredskap (not, nät, långlina, burar) (kommersiellt)
- Fritidsfiske (sportfiske och husbehovsfiske)
- Spökgarn
- Fågeljakt

**Utsläpp av näringsämnen och
föroreningar**

- Industriellt utsläpp (inkl. kylvatten)
- Läckage från förorenad mark och sediment (ex fiberbankar)
- Utsläpp från hushåll och kommunala reningsverk
- Utsläpp från jordbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från skogsbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från vattenbruk (näringsämnen och pesticider)
- Marint skräp

**Utsläpp av klimatpåverkande
gaser**

- Uppvärmning
- Förhöjd medelhavsnivå
- Förlängda torrperioder
- Försurning

Främmande arter

- Predation
- Konkurrens

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Kustnära vatten utgör värdefulla miljöer som är särskilt produktiva och därmed har vi ett stort ansvar att bevara dessa. Statliga och kommunala åtaganden genom olika typer av områdesskydd behöver kombineras med en långsiktigt hållbar fysisk planering som tar hänsyn till naturvärden och vikten av en grön infrastruktur i landskapet. Naturvärdena i värdetrakten kan bevaras eller förbättras genom att åtgärder vidtas, som bland annat:

- Undvika/anpassa exploatering i vegetationsrika miljöer som kan vara lämpliga lek- och rekryteringsområden för fisk.
- Undvika/anpassa exploatering i rika blåmusselområden (10% täckningsgrad eller högre).
- Ställa krav på ekologisk kompensation vid exploatering för att styra verksamheter och minimerande påverkan.
- Minska påverkan av båtliv genom fartbegränsningar och rekommenderade ankringsplatser.
- Minska påverkan av buller genom försiktighetsåtgärder och begränsad användning av sonar, pålning, sprängning och andra verksamheter som alstrar starka ljud.

- Riktad rådgivning till närliggande lantbrukare med avseende på värdetraktens naturvärden samt hur de kan bibehållas eller förstärkas.
- Dialog med boende i anslutning till värdetrakten om vikten av att inte släppa ut näringsämnen via enskilda avlopp eller jordbruksmark.
- Särskilt hänsynstagande under lekperioder för fisk och häckningsperioder för fågel. Hänsynstagande för säl, tumlare samt rastande och övervintrande fågel.
- Restaureringsåtgärder, såsom strand- och bottenstädning från marint skräp och spökgarn.
- Generella åtgärder för miljögifter och övergödning i Östersjön, såsom minska jordbrukets utsläpp av näringsämnen, begränsa farliga ämnen, införa avancerad rening på de största avloppsreningsverken inom Sveriges avrinningsområde till Östersjön och främja hållbart fiske (försiktighetsprincipen).

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är viktigt att hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid planering och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som förekommer i marina värdekärnor ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

[Kartläggning av fysisk påverkan av vattenmiljön - Havsmiljö och vattenmiljö - Miljöpåverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[2017:23 Kartläggning av Blekingekustens ekosystemtjänster | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Mosaic - ett verktyg till stöd för förvaltning av naturvärden i marina områden. - Vägledning - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

KARTA

